

Marokkaans Licht

Marokkaans Licht

Edo Brands

Elke overeenkomst met bestaande figuren, organisaties,
gebeurtenissen en historische feiten berust op louter toeval.

Schrijver: Edo Brands
Foto's: Suzanne Brands

Coverontwerp: Hajo Krol
ISBN: 9789402177664
© Edo Brands

Voor Wendy en Suzanne, die voor mij het ware licht zijn zonder hiermee het bijzondere licht van Marokko tekort te doen.

'A thing of beauty is a joy forever'
John Keats, Endymion

DEEL 1 TIJDREIZEN

Mei 2013

Het bericht

Francine wist zich even geen raad meer na het uiterst verrassend en onverwachte telefoontje van de avond tevoren. Het leek of het verleden haar opeens had ingehaald, terwijl ze dacht dat alles allang vergeten was. Nu, op weg naar haar vroegere vriend en 'partner in crime' van weleer, moest ze toegeven dat ze er nooit bij had stilgestaan dat de gebeurtenissen van vijfendertig jaar geleden alsnog consequenties konden krijgen. Daarom had ze in verwarring Dennis gebeld. Hij had haar tot rust gemaand en gezegd dat ze zo snel mogelijk bij hem moest komen. Daarom was ze nu op weg naar een klein dorpje onder de rook van Amsterdam, waar Dennis woonde als hij in Nederland was. Dennis was nog steeds een vrijgevochten type, en je moest hem niet vastzetten in een conventionele gezinssituatie in een Vinexwijk. Francine had het een tijdje met hem willen proberen, maar al na een paar weken had ze moeten toegeven dat het tot niets zou leiden. Dus hadden ze het maar bij een gewone vriendschap gehouden. Ze zagen elkaar de laatste jaren nog maar sporadisch. Voor zover ze wist pendelde Dennis meestal heen en weer tussen een aantal semipermanente verblijfplaatsen die verspreid lagen over een aantal Zuid-Europese landen. Maar gelukkig net nu, tijdens deze opmerkelijke en onverwachte wending, was hij in Nederland. Als ze hem niet had kunnen bereiken zou ze waarschijnlijk in een heftige en zinloze driftbui zijn uitgebarsten.

Terwijl ze in de brandende zon in de file op de A2 richting Amsterdam stond, hoorde ze het journaal met een item over de almaar duidelijker wordende relatie tussen de opwarming van het klimaat en de uitstoot van CO2 en andere broeikasgassen.

'Dit stilstaan in de file helpt er ook niet erg aan mee,' mompelde ze. Het leek wel of ze nu aan den lijve moest ondervinden wat de gevolgen waren van ongeremd gebruik van fossiele brandstoffen. En deze extreem vroege meihitte leek ook wel een teken aan de

wand. Maar ze had nu wel andere dingen aan haar hoofd. Ze wiste het zweet van haar voorhoofd. Ze had de lawaaimakende airco uitgedaan en ouderwets het zijraam geopend. Langzamerhand kwam de stoet weer op gang.

‘Die hele discussie over het klimaat en alles wat ermee te maken heeft, kan me op het ogenblik gestolen worden,’ zei ze hardop en ze drukte de radio op een andere zender. Ze wilde even niet aan het onderwerp denken, terwijl haar werk juist heel klimaatgerelateerd was. Ze had zelf nota bene het initiatief voor het naderende klimaatsymposium genomen. Als dit gedoe met Dennis achter de rug was kon ze haar gewone leventje als klimaatwetenschapper snel weer oppakken. Ze keek in de achteruitkijkspiegel naar zichzelf en vond dat haar blonde korte kapsel wel eens een opfrisbeurt mocht hebben. Die ergerlijke uitgroei begon alweer hinderlijk zichtbaar te worden. Ze zette haar zonnebril recht op haar neus en deed de muziek wat harder.

Terwijl ze mee zat te tikken op het opzweepende ritme van ‘This is what it feels like’ van Armin van Buuren kwam er een snelle cabrio naast haar rijden met een flitsende jongeman achter het stuur. Francine hoorde hetzelfde liedje vanuit de sportwagen komen met een veel harder volume. Ze keek opzij en zag dat de man naar haar keek en tegelijkertijd geestdriftig zat mee te zingen. Hij knipoogde opzichtig en stak zijn duim omhoog. Francine lachte terug en stak ook haar duim op. Ze vond het wel vermakelijk dat ze nog steeds de aandacht van jongere mannen trok, al was ze de vijftig ruimschoots gepasseerd.

Eindelijk kwam de afslag naar het dorpje waar ze moest zijn in zicht. In de verte kon ze vaag de contouren van Amsterdam zien, maar ze was blij dat ze niet in de stad hoefde te zijn. Dit dorpje, of eigenlijk was het meer een gehucht, lag er zeer rustiek en idyllisch bij, vooral nu met dit prachtige voorjaarsweer. Eigenlijk toch wel jammer dat hun vluchtige relatie op niets was uitgelopen, want op dit plekje had ze zich wel goed thuis kunnen voelen. Maar aan dit soort gevoelens had ze niets, het gaf alleen maar ruis. Ze moest pragmatisch zijn en zich nu op de huidige situatie richten en proberen te redden wat er te redden viel. Eerst maar rond de tafel met Dennis. Ze stuurde de auto de geïmproviseerde oprit op en was blij dat ze er was. Toch was ze nog steeds op haar hoede, want ze wist niet wat ze kon verwachten, al had Dennis gezegd dat ze zich niet al te druk moest maken. Ze liep rond het huis, maar het leek

alsof er niemand thuis was. De deur was gesloten. Ze belde maar aan en wachtte. Niemand.

‘Hij weet toch dat ik kom,’ zei ze geïrriteerd. ‘Typisch iets voor hem.’ Ze pakte haar iPhone uit haar tas en belde Dennis, die vrijwel meteen reageerde.

‘Ik dacht dat je er zou zijn,’ zei ze, nog steeds enigszins gepikeerd. ‘Waar ben je?’

‘Tja, onverwacht vrouwelijk bezoek, weet je. Ik moest nog snel even boodschappen doen.’ Dennis stelde haar direct op haar gemak. ‘Ik dacht dat ik nog wat extra tijd had, maar ik kom er nu aan met allemaal heerlijke dingen, mevrouw van der Gracht.’

Francine kon een glimlach niet onderdrukken. ‘Je probeert natuurlijk weer indruk op mij te maken en bij mij in het gevlij te komen.’

‘Mocht je willen,’ zei hij, ‘al zie je er vast nog aantrekkelijk uit, daar ben ik van overtuigd.’

Francine zuchtte eens diep. ‘In ieder geval ben jij geen spat veranderd, zo te horen.’

Ze drukte hem weg. Ach, ze kon ook niet lang kwaad op hem blijven. Hij was nu eenmaal een charmante en innemende persoonlijkheid, al kon hij behoorlijk egoïstisch zijn. Dus maakte ze het zich maar gerieflijk en ging in een luie tuinstoel in de schaduw zitten wachten.

Dennis, in korte broek en geruit hemd en met langzamerhand een licht kalende plek op zijn kruin, zette zijn auto naast die van Francine, liep de tuin in en begroette haar uiterst joviaal.

‘Hee schoonheid, eindelijk zie ik je weer eens. Je bent inderdaad nog altijd net zo mooi als toen ik je leerde kennen.’

De vorige keer dat hij haar had gezien was haar haar nog wel een stuk langer, maar dit korte had ook wel iets. En dat blauwe jurkje paste goed bij de kleur van haar ogen en deed haar figuur zo perfect uitkomen. Zijn ogen gingen op en neer langs haar lichaam en bleven even langer hangen bij haar decolleté.

‘Ja, hou maar op met je geslijm. We hebben wel iets belangrijkers te bespreken dan mijn uiterlijk. Je ogen vallen bijna uit hun kassen.’ Ze herschikte haar jurk, maar dat hielp niet veel. ‘Jij zou de sportschool van binnen wel wat beter kunnen bekijken, lijkt me zo. Dat buikje van je begint er aardig geprononceerd uit te zien. En dat overhemd lijkt wel van decennia geleden. Kan echt niet meer. En een flinke

scheerbeurt zou je ook wel kunnen gebruiken.' Ze bekeek hem met een veelzeggende blik in haar ogen.

Dennis keek eens goed naar zijn hemd en zijn buik. 'Nou ook goed, en dank je voor je vriendelijke opmerkzaamheid, maar ik vind het echt helemaal te gek om jou weer te zien, al is het dan onder merkwaardige omstandigheden.'

Ze liepen gearmd naar binnen en gingen zitten aan de lange houten tafel die in de keuken stond. 'Nou, kom maar op,' zei Dennis. 'Vertel eens wat meer over dat telefoontje.'

Francine, die toch wel het een en ander gewend was, aarzelde zichtbaar en na een tijdje begon ze langzaam te vertellen wat ze te horen had gekregen van die vreemde, maar tegelijkertijd toch zo bekende stem door de telefoon.

Augustus 1978

Andalusië Het strand bij Almeria

Ze stonden met hun tentje en auto op het verlaten, maar o zo schilderachtige strandje in de buurt van Almeria aan de Spaanse zuidkust. Richard en Edwin hadden, na ruim drie weken trekken door Europa, wel even genoeg gereisd. Daarom waren ze blij met dit plekje, dat ze na veel zoeken in het bijna donker hadden gevonden. De volgende ochtend waren ze aangenaam verrast toen ze het tentdoek openritsten en een fantastisch uitzicht over een kleine besloten baai en de Middellandse Zee voor zich zagen.

‘Ik denk dat we hier maar even iets langer blijven om onze plannen duidelijk uit te werken,’ zei Richard bij het provisorische ontbijt dat enkel bestond uit een plak brood, een schamel stuk kaas en een kop thee. Hij ging staan en strekte zijn armen uit alsof hij een dominee was die de zegen gaf aan de gemeente. ‘En bovendien staat me dit plekje bijzonder aan. Bij dezen noem ik het: ‘Almeria Beach, a little piece of paradise’.

‘Amen.’ Edwin stak zijn handen in de lucht. ‘Ik denk dat deze omgeving inspirerend kan werken op onze verdere ideeën. Ik ben wel blij dat we niemand iets hebben verteld over onze plannen en reisbestemmingen. Daar hadden onze ouders waarschijnlijk grote moeite mee gehad.’

‘Nou, zeg dat wel. Ik denk dat ze het ons verboden hadden, voor zover dat mogelijk zou zijn. Maar we zitten lekker hier en ze horen nog wel van ons.’

Richard Bosman en Edwin de Vrije waren al vanaf de kleutertijd gezworen vrienden en nu, bijna twintig jaar later, was die vriendschap zo vanzelfsprekend dat veel dingen niet eens meer hardop gezegd hoefden te worden. Richard, met een flinke bos zwart krullend haar en bruine pretogen, was altijd goed voor een vrolijke noot en zat nooit om een praatje verlegen. Met veel plezier deed hij zijn studie bosbouw in Wageningen die hij over een jaar of twee hoopte af te ronden. Edwin daarentegen was een stuk rustiger. Hij was nogal individueel ingesteld en ook bij zijn studie fysische geografie in Groningen ging hij graag alleen te werk. Met zijn lange donkere haar, volle baard en helderblauwe ogen zag hij eruit als een

typische exponent van een tijdperk dat eigenlijk al achter hen lag. De jongens waren duidelijk verschillend van karakter en vulden elkaar goed aan. Wel hadden ze veel gemeenschappelijke interesses. Eén daarvan was het maken van een reis door Noord-Afrika, te beginnen in Marokko. Dat land was in de jaren zestig en zeventig een waar hippie-oord en dat gold in het bijzonder voor de prachtige stad in het zuiden: Marrakech. Deze stond dan ook hoog op hun verlanglijstje en ze waren extra geïnspireerd door de fantastische song van Crosby, Stills and Nash: 'The Marrakesh Express'. Ze waren drie weken tevoren op pad gegaan en na een aantal omzwervingen in onder andere Parijs en de Camargue hadden ze besloten om via de weg, dus door Spanje en niet per boot, naar Marokko te gaan. Die eend zou het vast wel volhouden, zo dachten ze zeer optimistisch. De rode deux-chevaux hadden ze goed geprepareerd, met onder meer een speciale bumper, een zogenaamde 'bullcatcher'. Dit vonden ze ook wel erg stoer. Achterop had Richard, die prachtig surrealistisch kon tekenen, met opvallende zilverkleurige verf een grote joint geschilderd met de tekst 'A thing of beauty is a joint forever' er opvallend naast. Dit was bedoeld als een variant op de beroemde tekst van de negentiende-eeuwse Engelse dichter John Keats: 'A thing of beauty is a joy forever', het motto van de op Engelse taal en poëzie verzotte Edwin. Bovendien waren ze beiden niet vies van af en toe een stevige joint. Zo was de auto helemaal in de juiste sfeer en het gaf het geheel ook nog enigszins een intellectueel karakter. Ze waren beiden immers nog student en vonden dergelijke bijzaken eigenlijk wel amusant.

'Denk je dat dit paradijselijke plekje er over pakweg vijftienvintig jaar nog net zo onbedorven en authentiek uitziet?' Edwin lag lui achterover te kijken naar de spaarzame schapenwolkjes aan de hemel.

Richard dacht even na voor hij antwoord gaf. 'Nou, wat we onderweg tot nu toe langs de kust hebben kunnen zien, stelt me niet gerust,' zei hij, en wees in de richting waar ze vandaan gekomen waren. 'Ik denk dat allerlei projectontwikkelaars al wel een oogje op deze maagdelijke kust hebben laten vallen. Misschien zal over vijf jaar deze locatie zijn volgebouwd met van die afzichtelijke hoogbouw die we onderweg aan de Costa Brava en de Costa Blanca hebben gezien.' Hij stak afkeurend zijn tong uit. 'Jammer, maar

helaas. Ik denk dat het hele Middellandse Zeegebied straks wordt gezien als één grote speeltuin.'

'Tja, de prijs van de vooruitgang,' Edwin ging rechtop zitten. 'Het massatoerisme is nu goed op gang gekomen. Maar ja, we doen er zelf ook aan mee. Al is onze alternatieve manier van reizen een soort van compromis. We maken in ieder geval geen gebruik van hotels of campings.'

'Dat proberen we ook zo te houden.' Richard deed een verwoede poging een plak kaas af te snijden met zijn zakmes. 'We zullen wel zien wat de rest van de Costa del Sol te bieden heeft. Maar daar maak ik me niet al te grote illusies over.'

Edwin pakte een flink stuk brood. 'Het is natuurlijk ook een kwestie van perspectief.' Hij hield het stuk brood illustratief in de lucht. 'Voor de mensen die hun boterham proberen te verdienen hier aan de kust is het geweldig en ook voor de gewone toerist, die zich om dergelijke zaken waarschijnlijk niet al te druk maakt. Maar esthetisch gezien is het meestal een miskleun.'

Richard spoelde zijn droge broodje weg met een slok thee. 'Precies,' zei hij, 'maar wellicht zal in de loop van de tijd worden ingezien dat het nu juist gaat om landschappelijk schoon waar men op afkomt. Hopelijk dat daardoor wel hele stukken kust bewaard zullen blijven en daarmee ook een stukje authenticiteit.' Hij nam weer een slok. 'Straks eerst maar boodschappen doen, want dit is wel erg zuinig. Gatver, wat een droge kost.'

Edwin streek zijn handen door zijn lange haar, nam ook een slok thee en zei: 'Lijkt me een uitstekend idee. Dit is ook wel erg karig, we zijn toch ook geen monniken op weg naar Santiago de Compostella.'

's Avonds, na een simpele maar voedzame maaltijd, bestaande uit macaroni met tomaten, uien, paprika en wat kruiden, vonden Richard en Edwin het tijd worden om het gebouwtje, dat ze boven op een rots aan het einde van de baai hadden gezien, wat beter te bekijken. Toen ze dichterbij kwamen zagen ze dat het een soort café was, waardoor de stemming op slag uitgelaten werd.

'Hè, eindelijk een lekker koud biertje,' riep Richard dorstig en ze stapten naar binnen. Het geheel zag er sfeervol en mediterraan uit. Er werd Spaanse muziek gedraaid. Richard gaf Edwin een duw en bestelde enthousiast: 'Dos cervezas, por favor.'

De barkeeper keek hen aan, taptte de biertjes vakkundig en zette ze voor hen neer. Hij stelde zich voor als Manuel, wat ze vreemd vonden; waarom zou hij zich überhaupt voorstellen? Ze moesten er echter wel om lachen, want de associatie met de klungelige butler uit 'Fawly Towers' lag voor de hand. Hij leek er nota bene ook nog op.

Richard probeerde nog verder contact te krijgen. 'Are you from Barcelona?' Maar dat begreep de goede man begrijpelijkerwijs niet. Edwin lachte een beetje ongemakkelijk. 'Doe dan nog maar een cerveza.'

De algehele sfeer in de cafetaria was nogal losjes te noemen. Er liep een aantal mooie Spaanse meiden rond, zo was het hun meteen opgevallen.

'Prima omgeving hier, heb je die meid met haar prominente voorgevel aan de bar al gespot, of heb je meer oog voor het bier?' vroeg Richard, om zich heen kijkend.

Edwin keek hem lachend aan. 'Ja, wat dacht jij, ik heb m'n ogen ook niet in de zak zitten. Maar ik hou me nog een beetje gedeisd. Heb jij de twee mannen achter de bar elkaar niet zien aanstoten toen wij binnenkwamen? Ze begonnen ook al te fluisteren.'

Richard maakte een wegwerpgebaar. 'Ach joh, dat zegt toch niets. Ze denken gewoon dat we twee goeie klanten zijn die flinke dorst hebben en dat is ook zo, ha!'

De andere man achter de bar kwam erbij staan en stelde zich voor als José. Hij sprak Engels met een zwaar Spaans accent en een typisch lijzig stemgeluid. Het was een gespierde en gedrongen dertiger met een gemillimeterd kapsel en met kleine toegeknepen sluwe oogjes. De fletsblauwe kleur van zijn ogen was niet bepaald karakteristiek voor een Spanjaard uit Andalusië. Ze leken dan ook niet bij hem te passen. Hij vroeg of de jongens nog een cerveza lustten, dan was deze voor zijn rekening. Dit sloegen ze uiteraard niet af; José vroeg of ze hier op vakantie waren, waarop ze antwoordden dat ze op doorreis waren.

'Mag ik vragen waarnaartoe dan?' vroeg José belangstellend.

'Naar Marokko,' riepen Edwin en Richard in koor, wat een nauwelijks merkbare verandering in de ogen van José teweegbracht die de jongens ontging.

José keek naar Manuel en ging door met een licht spottende toon in zijn stem. 'Zo, Marokko nog wel. Nou ja, het is ook wel een mooi land als je weet waar je moet zijn, nietwaar Manuel?'

Manuel kon niets anders doen dan dit zeer stellig beamen. 'Si, very beautiful, exquisito.'

Richard en Edwin keken elkaar aan en begrepen van elkaar, zonder iets te zeggen, dat ze die Manuel maar een rare snuiter vonden.

De avond vorderde en het werd steeds gezelliger. De vele cervezas misten hun uitwerking niet. José kwam op gegeven moment bij hen zitten en begon geïnteresseerd vragen te stellen.

'Mag ik jullie een suggestie doen voor jullie reis, of misschien beter gezegd: jullie trip door Marokko?'

'Ga je gang,' zei Edwin, die nog redelijk nuchter was. 'Kom maar op met je suggestie.'

Josés ogen begonnen te glimmen. 'Wat is zo ongeveer de route die jullie willen nemen?' vroeg hij nieuwsgierig.

Edwin begon prompt uit te leggen dat ze eerst naar Marrakech in het zuiden wilden en dan via het Atlasgebergte terug naar het noorden na ook onder meer de stad Fez te hebben bezocht.

José wreef bedachtzaam over zijn kin. 'Dat klinkt heel goed, maar dan is mijn suggestie dat jullie daarna via een prachtige route door het Rifgebergte terugrijden naar Tanger. Voor veel mensen is dat namelijk een onbekende route, maar het is wel een van de allermooiste routes in Noord-Afrika en daarmee is geen woord teveel gezegd. Je komt langs de meest interessante locaties.'

Richard, die duidelijk een slok te veel ophad, riep op luide toon: 'Nou, bedankt voor je bijdrage, we zullen er vast gebruik van maken.'

José keek hem onderzoekend aan. 'Daar zullen jullie geen spijt van krijgen. Neem nog maar een cerveza.'

Edwin vond het echter wel genoeg en na nog wat heen en weer gepraat namen ze afscheid en bedankten ze elkaar voor de bijzondere avond. José drukte hen nog een keer op het hart om vooral de route door het Rifgebergte niet te vergeten.

Edwin bedankte de man nogmaals. 'We zullen eraan denken,' zei hij en trok Richard aan zijn arm mee die nog een haastige 'hasta la vista' wist uit te brengen. Toen ze buiten waren gekomen zei Edwin: 'Die man heeft iets sluis over zich en ik vertrouw hem toch niet helemaal.'

Richard keek hem bevreemd aan. 'Ach man, hij wilde gewoon een praatje maken.'

'Je zult wel gelijk hebben,' zei Edwin, die de alcohol langzamerhand ook begon te voelen.

Ze liepen enigszins dizzy terug naar de tent, waar ze meteen hun slaapzakken opzochten.

Edwin was nog redelijk wakker, waarbij hij de avond nog eens overdacht. 'Overmorgen gaan we naar Algeciras, waar we de boot naar Tanger nemen en dat zie ik helemaal zitten. Jij toch ook?' Hij draaide zich om en keek vragend naar Richard die opvallend stil was.

Edwin grinnikte in zichzelf. 'Die slaapt natuurlijk al, had ik kunnen weten,' mompelde hij en draaide zich weer om.

Mei 2013

Het overleg

‘Hoe is het mogelijk dat ze hebben kunnen uitvogelen wat er werkelijk is gebeurd destijds en wat wij ermee te maken hadden?’ vroeg Francine. Ze had geëmotioneerd haar verhaal gedaan.

Dennis keek haar begripvol aan en stelde haar gerust. ‘Ach, weet je, die twee gasten waren niet van gisteren, ze waren zelfs wel slim te noemen. Ik moet je eerlijk zeggen dat het me verbaast dat het überhaupt zo lang geduurd heeft voordat ze de link met ons en helemaal met jullie tweeën hebben gelegd, of ze hadden er gewoonweg geen zin in.’ Hij wreef even met een hand over zijn stoppelige kaak. ‘Ik had eigenlijk al veel eerder iets verwacht en ik denk dat ze logischerwijs heus wel wisten van mij en Arnoud. Maar dit betekent wel dat we nu extra op onze qui-vive moeten zijn. Misschien wilden ze er zelf in eerste instantie niets meer van weten en hebben ze nu, jaren later bedacht dat ze ons toch ‘iets’ aan willen doen. Een soort wraakactie. Maar om dit pas na vijfendertig jaar te doen...’ Hij haalde zijn schouders op en keek Francine afwachtend aan. ‘Ik zou dus contact moeten zoeken met die José en Arnoud?’

Francine schoof ongemakkelijk heen en weer op haar stoel. ‘Nee,’ zei ze beslist. ‘Ik vind dat we jouw ‘contacten’ van weleer in Spanje en Frankrijk nog wel even in het ongewisse kunnen laten. Bovendien weten we niet of ze nog actief zijn.’

Dennis speelde wat met zijn mobiel. ‘Ik heb af en toe nog wel naar ze geïnformeerd en via via kwam ik te weten dat José in ieder geval tegenwoordig bezig is met heel andere zaken. Ook zaken die het daglicht vaak niet kunnen verdragen. Misschien is het juist wel verstandig als ik weer contact probeer te leggen. Hij zou ons wellicht kunnen helpen bij deze affaire. En Arnoud heb ik al twintig jaar niet meer gezien. Hij runt, geloof ik, een bistro of zoiets.’

‘Laten we nou geen slapende honden wakker maken,’ protesteerde Francine. ‘We proberen eerst zelf een oplossing te bedenken.’

‘Nou, oké dan, bedenk jij maar iets. Dan beoordeel ik wel of het uitvoerbaar is. Ik heb ook nog eens stiekem naar onze twee musketiers hier geïnformeerd. Ik heb ze even gegoogeld en wat blijkt: Richard Bosman is een of andere hoge pief bij het Ministerie van Infrastructuur en Milieu en heeft een gezin. Edwin de Vrije is geoloog bij de NAM, heeft een functie bij de Rijksuniversiteit

Groningen en is, voor zover ik weet, nog altijd single. Niets voor jou? Ach nee, fout grapje natuurlijk.'

Francine keek hem koeltjes aan. 'Leuk hoor, je gevoel voor humor is kennelijk nog hetzelfde.'

'Sorry hoor,' zei Dennis. 'Ik kan het soms niet laten, maar wat ik eigenlijk wilde zeggen is dat ze beiden toch goed terecht zijn gekomen. Dat verbaast me niet, want het waren intelligente jongens en net als jij gemotiveerd door hogere idealen. Ik vind het toch wel verrassend dat ze nu pas deze stap hebben genomen. Eigenlijk hadden we toen doeltreffender maatregelen moeten nemen, zodat ze er niet achter zouden komen. Maar ja, daarvoor is het nu te laat.'

'Hoe bedoel je?' Francine keek Dennis aan met een dwingende blik in haar ogen. 'Hoezo te laat? Ik denk dat we alsnog met Edwin en Richard moeten 'dealen' en nu wel op een meer permanente manier. We zullen ook wel moeten, en ik denk dat ik wel een manier weet hoe dat voor elkaar te krijgen.'

Augustus 1978

Tanger, Marokko

Tanger is een van de oudste steden van Marokko en is tevens de toegangspoort tot de rest van Afrika vanuit Europa bekeken. Door de nabijheid van Spanje zijn er nog veel Spaanse invloeden en heerst er een mediterrane sfeer. Toch is het echt Marokko. Vooral in de medina waan je je al snel in een mysterieuze en sprookjesachtige wereld. Door de strategische ligging aan de straat van Gibraltar is het altijd een belangrijke internationale stad geweest.

Na een boottocht van twee uur van Algeciras in Spanje naar Tanger waren Richard en Edwin, na eens een keer zonder problemen door de douane te zijn gekomen, meteen doorgereden naar het centrum van Tanger, de oude marktplaats 'de Petit Socco' in de medina. Het was al laat op de avond en donker, maar desondanks hadden ze de verleiding niet kunnen weerstaan. Dit oude centrum was werkelijk een doolhof van straatjes en steegjes en verborgen hoekjes. De jongens hadden het idee dat ze in een Arabisch sprookje terecht waren gekomen. Ze waren beiden nog nooit buiten Europa geweest en ondervonden dan ook hun eerste echte 'cultuurshock' van jewelste.

'Wauw,' zei Edwin, 'ik zou willen dat ik twee keer zoveel zintuigen had als ik nu heb. Ik heb het idee dat we tekort gaan komen. Wat een geuren en kleuren en lawaai, werkelijk helemaal te gek.'

Ze keken enthousiast om zich heen.

'En die muziek dan en die spullen overal,' zei Richard. 'Kom mee, we gaan even dit winkeltje binnen.'

Binnen zat een man in een kaftan die ze vriendelijk op allerlei handel begon te wijzen. Er hingen oneindig veel soorten kaftans, djellaba's en muiltjes en er stonden prachtige poufs in alle soorten en maten.

'Ha, moet je zien,' zei Richard grinnikend. 'Je zou zo'n djellaba moeten proberen, dan weet ik zeker dat je eruitziet als een soort Jezus.'

Edwin, met zijn lange haar en baard, wist ook wel dat hij daar menigmaal voor werd uitgemaakt in bepaalde situaties en met treffende outfits, dus hij stemde toe onder enig protest. 'Ja hoor,

daar gaan we weer, maar je moet niet denken dat ik zo'n jurk ga kopen, want dan loop ik echt voor gek. Maar oké, ik trek hem wel aan.'

Terwijl Edwin de djellaba aantrok, vroeg de verkoper in het Frans of ze wel een kop muntthee wilden proberen.

Richard snoof de lucht op. 'Oh, dat is die geur. Het ruikt hier inderdaad ontzettend lekker. Ja prima, heel graag.'

De goede man haalde vervolgens een prachtig versierde zilveren theepot tevoorschijn en schonk heerlijk ruikende verse muntthee in.

Toen Edwin weer tevoorschijn kwam met de felgekleurde djellaba aan, schoot Richard in de lach en zei met overslaande stem: 'Zie je wel, ik wist het, je kunt zo optreden in Jesus Christ Superstar of misschien in een sprookje van Ali Baba. Maar je moet nu eerst eens van deze superlekkere muntthee proeven.'

Edwin schoot als vanzelf ook in de lach. 'Oké, maar jij zou zelf trouwens wel voor een Arabier door kunnen gaan als je ook zo'n ding aantrekt, met je zwarte krullenbol en donkere uiterlijk.' Hij nam een slok thee. 'Ik trek dat ding gauw weer uit en die thee is inderdaad uitmuntend.'

Richard slurpte van de hete thee. 'Ha, uitmuntend lijkt me inderdaad de perfecte omschrijving. En ik trek niet zo'n djellaba aan, no way, anders zien ze me straks aan voor de verkoper.'

Toen ze de thee op hadden bedankten ze de man uitvoerig voor zijn gastvrijheid. Ondanks protesten van zijn kant dat ze niets hadden gekocht liet hij hen, weliswaar een beetje onwillig, toch de deur uitgaan. Bij het verlaten van het pand probeerde hij het toch nog een keer: 'Peut-être demi prix?'

Edwin maakte een vriendelijk afwerend gebaar. 'Die weet ook niet van ophouden.'

Richard grijnsde. 'Nou, maak je borst maar nat, dat zullen we nog veel vaker tegenkomen en ook nog wel heftiger. Nu maar eerst proberen de stad uit te komen en een plek te zoeken waar we kunnen overnachten.'

Na veel draaien en keren en de verkeerde wegen inslaan vonden ze uiteindelijk een uitvalsweg naar het zuiden. Het was inmiddels al ver na middernacht.

'Ik had niet verwacht dat het verschil zo groot zou zijn tussen Zuid-Spanje en Marokko. De afstand is nota bene hemelsbreed maar

twintig kilometer en dan zo'n compleet andere wereld,' zei Richard, toen ze weer een beetje waren bijgekomen in de deux-chevaux.

Edwin zat achter het stuur met een slaperig hoofd en moest zich dwingen wakker te blijven. 'Nou ik ook niet, al moet ik zeggen dat ik wel was voorbereid op een soort cultuurshock. Maar nu eerst zo snel mogelijk een kampeerplek zoeken.'

Ze reden nog een half uur door en sloegen op de gok een zijweggetje in waar ze na een paar honderd meter een, zo op het oog, prima plekje vonden. Ze zetten de tent geroutineerd en volledig op de automatische piloot op en gingen uitgeput van de indrukken meteen de slaapzak in.

'Nou, pit ze, Achmed,' zei Edwin.

Richard sliep al half. 'Ja, jij ook, Ali.'

De mediterrane geur van mimosa vermengd met munt was overweldigend.

Toen Richard de volgende morgen de tent openritste begreep hij meteen waarom de geur van munt zo overheerste. 'Moet je kijken,' zei hij, de lucht opsnuivend. 'Geen wonder dat we gisteravond min of meer bedwelmd waren; we staan nota bene naast een veld met muntplanten. Het is gewoon een plantage of zoiets.'

Edwin stak ook zijn hoofd naar buiten. 'Je hebt gelijk. Ik werd vannacht wakker en vond het vreemd dat ik die geur maar niet kon kwijtraken. Ik ga in ieder geval een ontbijtje klaarmaken.' Hij liep naar de rand van het veld en pakte een paar verse muntblaadjes van een plant. 'Hoe wil je je thee, met munt of met munt?'

Richard tikte tegen zijn hoofd. 'Ha ha, grappig hoor. Nou, doe mij maar een stevig ontbijt, met veel water. Voor mij even geen munt.'

'Doen we en daarna, op naar Marrakech!'

Mei 2013

Rendez-vous in Groningen

Groningen is een bruisende studentenstad waar altijd veel te doen is. De middeleeuwse kern is zeer bezienswaardig met veel monumentale gebouwen en natuurlijk de bekende Martinitoren. Ook het spraakmakende Groninger Museum is een trekpleister voor toeristen en dagjesmensen. Daarnaast zorgt de oude gerenommeerde universiteit voor een niet aflatende stroom studenten, zowel van eigen bodem als internationaal. Het uitgaansleven is dan ook zeer divers en men kan er, indien gewenst, de klok rond 'stappen' zoals studenten zeggen.

Richard en Edwin zaten met een verkoelend glas witbier naast elkaar op het terras van café 'de Sigaar' in de stad Groningen, waar Edwin niet al te ver vandaan woonde. Richard woonde vanwege zijn werk in Den Haag. Ze ontmoetten elkaar nog regelmatig, al was het niet meer zo frequent als in vroeger tijden. Dit had natuurlijk alles te maken met hun huidige situatie, want ze waren beiden drukbezette mannen met verantwoordelijke functies. Hun banen slokten zoveel tijd op dat er niet veel meer overbleef voor andere zaken. Bovendien had Richard ook nog een gezinsleven naast zijn drukke werk als hoge ambtenaar. Edwin werkte als geoloog en gaf tevens regelmatig gastcolleges aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ook tijdens hun werkzaamheden kwamen ze elkaar wel een enkele keer tegen.

'Nou, fantastisch plekje toch,' zei Richard, terwijl hij zijn colbert uittrok en over een stoel hing. Zijn grijze haar lichtte op in de zon. 'Het mooie meiweer weet niet van ophouden en dan gaat zo'n witbiertje er heerlijk in. Al helemaal op deze prachtige locatie aan het water van de Hoge der A.' Een sloep met een groep studenten, die een of andere leus scandeerden, voer langzaam voorbij. Richard keek de studenten na. 'Die hebben de tijd van hun leven.'

Edwin lachte, zette zijn zonnebril op zijn kruin en hield het ranke glas demonstratief omhoog in het zonlicht, dat de kleur van het bier van een extra glans voorzag. 'Reken maar van yes, en altijd een heerlijk studentikoos sfeertje hier in de stad, zoveel te doen en

bruisend van het leven. Ik werk hier al zo lang, maar af en toe valt het je gewoon extra op.'

Richard keek Edwin met zijn donkere ogen aan en knikte. 'Doet me weer denken aan mijn eigen bewogen studietijd. Gewoon bier drinken doen ze ook nog zoals het hoort. Al zijn er tegenwoordig steeds meer soorten bier.'

Edwin bekeek zijn bier eens aandachtig. 'Dat is inderdaad zo. Als je het vergelijkt met dertig jaar geleden is er veel meer keus en de horeca vaart er wel bij in deze stad.' Hij zette de zonnebril weer op, streek met zijn hand zijn donkere haar naar achter en keek opeens serieus. 'Hoe is het trouwens met vrouw en kinderen? De vorige keer dat ik je sprak meende ik signalen op te vangen dat het niet zo goed ging tussen jullie.'

Richard nam een stevige slok voordat hij voorzichtig begon te formuleren. 'Op het ogenblik leven we tijdelijk apart van elkaar om te kijken wat we werkelijk willen. Het lijkt erop dat we uit elkaar zijn gegroeid door allerlei omstandigheden, maar misschien kunnen we de schade nog beperken. De kinderen zijn trouwens de hele tijd bij haar, al zal dat ook niet meer zo lang duren. De oudste gaat straks in september studeren en de jongste zal twee jaar later ook wel uit huis zijn.' Richard viel stil.

'Ach jongen, wat jammer. Jullie leken zo'n mooi en passend koppel.' Edwin keek zijn vriend meelevend aan. 'Maar misschien kunnen jullie de boel nog repareren.'

Richard staaarde in zijn glas. 'We zullen zien.' Hij maakte een nonchalant gebaar met zijn hand. 'Lukt het een beetje op je werk bij de NAM nu jullie worden geconfronteerd met die schadeclaims?' vroeg hij geïnteresseerd. 'Ik probeer het zo goed mogelijk te volgen, maar een beetje inside informatie van jou is ook welkom.'

'Ach, wat zal ik zeggen,' antwoordde Edwin. 'Het zijn nog maar inleidende beschietingen ben ik bang. Het is wachten op allerlei rapporten van diverse instanties, maar ik denk dat er nog veel op ons bordje komt. Een aantal jaren geleden heb ik samen met enkele collega's al een keer gewaarschuwd dat je niet onbeperkt kunt doorgaan met het winnen van de gasvoorraad in Groningen zonder consequenties, maar het was toen veelal aan dovemansoren gericht. Nu ligt de situatie al geheel anders. Natuurlijk houd ik je op de hoogte van de ontwikkelingen.'

'Heel graag, dank je. Ik geloof zeker dat het spannend zal worden. Ik blijf het met veel belangstelling volgen.'

Edwin schonk nog eens bij. ‘Belangstelling sowieso genoeg en dat zal nu hand over hand toenemen door alle media-aandacht.’

Richard knikte instemmend en begon voorzichtig over iets anders. ‘Dan nu die andere kwestie. Denk je dat Francine heeft toegehapt? Destijds kon ze behoorlijk argwanend zijn, weet ik nog. En vergeet niet dat ze ons misschien ook wel in de gaten heeft gehouden.’

Edwin keek hem fronsend aan. ‘Ach joh, maak je niet druk, over de telefoon had ik haar in één keer om en ik heb haar duidelijk gemaakt dat ze er niet onderuit kon, dus geen concessies en geen compromissen. Ik heb haar een paar dagen bedenktijd gegeven, maar ze zei meteen al dat ze dat niet nodig had. Natuurlijk moet ze nu met voormalig ‘partner in crime’ Dennis zogenaamd overleggen.’ ‘Ik hoop dat je gelijk hebt. Als ze inderdaad doet wat ze moet doen, dan hebben we een grote voorsprong en kunnen ze ons nooit meer iets maken. Dat zou fantastisch zijn en ook een gevoel van rechtvaardigheid geven na zoveel jaren.’

Edwin keek naar de brug die openging voor een groot zeiljacht. ‘Wist je trouwens dat Francine tegenwoordig een prominent wetenschappelijk medewerker is aan de Faculteit Geowetenschappen van de Universiteit van Utrecht?’

Richard dronk zijn glas leeg en keek bewonderend naar het jacht. ‘Ja, dat wist ik, ik heb haar al een keer gegoogled en zag dat ze inderdaad in Utrecht een academische baan heeft. Het verbaasde me niet, het is gewoon een slimme meid. Op het ogenblik houdt ze zich bezig met klimaatverandering, geloof ik. In die capaciteit zou ik haar best eens kunnen uitnodigen, maar nu nog even niet. Ook op LinkedIn heeft ze best een indrukwekkend cv, maar ik heb haar begrijpelijkerwijs ook daar nog maar niet uitgenodigd. Het is natuurlijk heel goed mogelijk dat we haar beroepshalve sowieso nog wel een keer tegenkomen.’

‘Nou, dat zou mooi zijn, dan krijgen we de cirkel rond na al die jaren. Ik ben blij dat ze waarschijnlijk wel zal toehappen en haar medewerking zal verlenen, want er zijn nog wel een aantal rekeningen te vereffenen. En bovendien, om een vrouw als Francine kan niemand heen, dus ook die Dennis niet.’

‘Vertel mij wat, ik weet er alles van,’ verzuchtte Richard. ‘Als ik nog aan die ene week met haar denk, krijg ik zo maar weer de kriebels.’ Plotseling stond hij op, alsof de herinnering aan haar hem nu nog van zijn stuk bracht. ‘Ik ga maar weer eens op huis aan, nog een lange treinreis voor de boeg. Het lijkt me zinvol als we de vinger aan

de pols houden en binnenkort weer even een rendez-vous afspreken.'

Edwin keek zijn vriend licht geamuseerd en tegelijkertijd bezorgd aan. 'Prima, lijkt me goed idee. Ik heb de auto verderop staan.' Hij wees naar achteren. 'Ik breng je wel even naar het station.'

Gezamenlijk liepen ze langs het water van de Hoge der A, waar steeds meer boten door voeren op weg naar mooie bestemmingen.

Augustus 1978

Camping El Saïd, Marrakech

De rode koningsstad Marrakech ligt blakend in de zinderende augustuszon van Zuid-Marokko en in de verte kun je, wanneer je goed kijkt, de toppen van de Hoge Atlas zien. Een deel van het jaar zijn deze toppen met een flinke laag sneeuw bedekt maar in juli, en zeker in augustus, is de meeste sneeuw allang verdwenen. Wanneer de toppen echter wel besneeuwd zijn, en je kijkt vanaf Marrakech door de vele dadelpalmen richting de Hoge Atlas, dan is het bijzonder fotogeniek en van een adembenemende schoonheid.

Uitgeblust lagen Richard en Edwin te luieren voor de tent op camping El Saïd even ten zuiden van Marrakech. Ze waren net terug van een zeer vermoeiende wandeltocht door de Medina van Marrakech, waarbij ze vele keren verdwaald waren. Na eerst de prachtige Koutoubia-moskee met zijn markante minaret te hebben bezocht en daarna het Djemaa El Fna plein met alle gekke drukte, waarzeggers, slangenbezweerders, vuurvreters en andere magiërs, waren ze in de medina gekomen. De kleurrijke straatjes en steegjes leken allemaal op elkaar en iedere keer als ze dachten eruit te komen stonden ze weer op dezelfde plek. Ze waren er chagrijnig van geworden en bovendien liep de temperatuur op tot een bijna ondraaglijke zesenzeventig graden. Daar kwam nog bij dat ze onophoudelijk werden lastiggevallen door kleine jongens die hun vriendelijk allerlei spullen aanboden, waar ze ook vriendelijk voor bedankten. De reactie daarop was echter een stuk minder vriendelijk en Edwin en Richard kregen vele verwensingen naar hun hoofd. "Fuck your mother, your father, your brother and your sister, your whole fucking family!" De hele familie was potentieel slachtoffer. "Moet ik toch niet aan denken.... Wat een taalgebruik voor zulke jonge kinderen," had Richard gezegd.

Uiteindelijk was het dan toch gelukt om uit de medina te komen en al snel hadden ze de weg teruggevonden naar de camping. In Marokko hadden ze nog steeds in het wild gekampeerd en daar waren ze eigenlijk wel trots op. Een stad als Marrakech was andere koek en ze hadden besloten om toch maar op een camping te gaan staan. Nu was camping een groot woord voor dit kale veld met enkele armzalige acaciabomen. Het was wel een plek waar veel

avonturiers van divers pluimage op afkwamen. Hippies, bohemien, gelukszoekers, woestijnangers, bergbeklimmers en verder allerlei ondefinieerbare types.

Zojuist was een groep Duitse toeristen in een wel heel opvallend vehikel aan komen rijden. Het was een bus met een grote aanhanger, die dienstdeed als hotel. Het hele geval heette dan ook 'das rollende Hotel'. Dit hadden de jongens nog niet eerder gezien en het zag er zeer lachwekkend uit. Het ontlokte hen dan ook direct spottend commentaar.

Richard keek grijnzend naar het geval. 'Moet je zien, het lijkt wel een soort duiventil voor mensen, en dan op wielen.'

Ook Edwin keek er verwonderd naar. 'Inderdaad belachelijk en bovendien typisch Duits om zo'n Lösung te bedenken voor een groepsreis. Maar ach, ze reizen sowieso graag in groepsverband als je het mij vraagt.'

'Ja, en dan maar boven op elkaar, ganz gemütlich. Staat wel in schril contrast met hun idee over Lebensraum.' Richard bleef met belangstelling volgen hoe het hele geval werd uitgeladen. Een man, die waarschijnlijk de reis leider was, gaf op luide toon aanwijzingen. Richard ging langzaam staan. 'Ik ga even mijn Duits ophalen.' Hij liep op de man af.

Edwin keek hoe Richard de man aansprak, maar die gaf al snel aan daar niet van gediend te zijn. Richard kwam gauw terug en ging weer voor de tent zitten. 'Die heeft ook een lekker humeur, zeg.'

'Wat heb je hem dan gevraagd?'

'Ik vroeg hem of die aanhanger was volgestouwd met proviand, bier en bratwurst. Gewoon een geintje.'

'Wat zei de goede man toen?'

Richard haalde zijn schouders op. 'Zoiets als: Ach Scheisse, bist du blöd? Das ist nur zum schlafen. Geh weg, hab kein Zeit fur Blödsinn.'

Edwin grinnikte. 'Misschien was ie alleen maar gestrest en oververhit. Trekt vanzelf wel bij. Maar goed dat je niets over Lebensraum hebt gezegd.'

Het algehele sfeertje op de camping was verder echter ontspannen en de gasten wisselden onderling ervaringen uit. Zo was er onder meer een groep Engelsen met drie zeer stoffige 'deux-chevaux' die 's ochtends vanuit de richting van de Sahara waren gekomen en nu voldoende leken te zijn geïnstalleerd.

Edwin zat buitengewoon geïnteresseerd te kijken en nu ging hij staan. 'Ik ben benieuwd waar die gasten vandaan komen. Ik ga maar eens een praatje maken.'

Hij kuierde langzaam richting het Engelse kampement, terwijl Richard probeerde zijn aandacht bij een spannend boek van John le Carré te houden.

Toen Edwin terugkwam bij de tent vertelde hij enthousiast: 'Ze komen helemaal uit Algerije en via Zagora en Ouarzazate hebben ze de weg door de Hoge Atlas genomen over de beroemde Tizi-n-Tichka bergpas. Dat lijkt me ook fantastisch om te doen, maar dan uiteraard in tegengestelde richting.' Hij ratelde enthousiast door. 'Het lijkt jou toch ook te gek?'

Richard legde zijn boek opzij en zei voorzichtig: 'Jazeker, alleen is onze tijd voor zo'n omweg te beperkt. Ik denk dat we beter een andere route terug door de Moyen Atlas kunnen nemen, en zo via Fez weer terug naar Tanger.'

Na enige aarzeling en zichtbaar teleurgesteld gaf Edwin toe. 'Ja, je hebt wel gelijk. Onze tijd is inderdaad nogal beperkt. We blijven nog even in Marrakech en dan pakken we ons boeltje weer. Ik hoorde trouwens zojuist van die Engelsen dat er nóg heter weer op komst is. Ze vertelden dat de hete Chergui-wind uit de Sahara overmorgen strak gaat waaien. Dan kan de temperatuur gemakkelijk oplopen richting vijftig graden.'

Richard keek vermoeid en zuchtte eens diep. 'Het is nu al veel te heet, we doen bijna niets en het water in m'n fles wordt warm terwijl ik het opdrink. Tijd om onze biezen te pakken, zou ik zeggen.'

Edwin had zijn flesje ook alweer leeg. 'Misschien was het toch niet zo'n goed idee om in augustus hiernaartoe te gaan,' zei hij. 'Het is natuurlijk wel de heetste tijd van het jaar. Je ziet het wel aan de mensen hier op de camping, ze liggen allemaal op apegapen. Als we toch niet richting Sahara gaan kunnen we wat mij betreft morgen al weg.'

Richard pakte nog een fles, dronk hem in één teug bijna leeg en leek opeens opgelucht. 'Mijn idee, inpakken en wegwezen.'

Mei 2013

Het besluit

'Ik vind dat je wel erg resoluut zegt dat we nog wel met ze zullen 'dealen'. En dan ook nog op een meer permanente basis? Het klinkt me allemaal te link en te rigoureu. Bovendien is het waarschijnlijk een onuitvoerbaar plan en, eerlijk gezegd, ook niet noodzakelijk.' Dennis leek het een beetje voorzichtig te brengen, want hij wist hoe vurig Francine kon reageren.

Ze had zojuist een lang verhaal gehouden en beetje bij beetje een plannetje ontwikkeld, waar ze zelf erg mee ingenomen leek. Dennis had het omslachtig en zeker niet uitvoerbaar gevonden en had geprobeerd het haar duidelijk te maken. Tegelijk had hij haar enigszins de wind uit de zeilen genomen en gezegd dat ze nu wel moesten besluiten of ze al dan niet op het voorstel van de twee moesten ingaan.

'Ik vind dat je oplossing echt 'over the top' is,' zei hij. 'Maar ik vind zeker dat we hun voorstel serieus moeten nemen en het in ieder geval 'zogenaamd' moeten accepteren. En ik denk dat jij de aangewezen persoon bent om dat te doen, want vrouwelijk schoon en een natuurlijke charme doen altijd hun werk.'

'Ach, hou toch op te slijmen, jij zou het net zo goed kunnen doen. Je hebt er ook meer tijd voor dan ik. Ik kan dit hele gedoe echt niet gebruiken. Je loopt er voor weg, zoals te verwachten viel. Ik ken ze tenslotte eigenlijk net zo slecht als jij ze kent.' Francine had er genoeg van, want ze hadden het al uitpuutend besproken.

'Het is maar wat je 'kennen' noemt,' zei Dennis met de nodige ironie. 'Jouw gevoel daarover móet wel anders zijn.' Hij keek haar aan met opgetrokken wenkbrauwen.

Francine zuchtte. 'Het is al goed, ik doe het wel.'

'Mooi zo.' Dennis pakte een fles rode wijn en schonk twee glazen in. 'Dat is dan afgesproken. Jij neemt contact op en gaat akkoord met hun voorstel. We spelen het spel gewoon een tijdje mee.'

Francine liet de wijn in haar glas dansen voordat ze een slok nam. 'Ik moet het nog wel regelen met mijn werk op de universiteit, want eigenlijk heb ik het veel te druk met het voorbereiden van een symposium over klimaatverandering in september. Maar een paar dagen vrij moet mogelijk zijn.'

‘Eigenlijk doe je best zinvol en belangrijk werk, daar heb ik wel bewondering voor.’ Dennis had, ondanks zijn eigen zorgvuldig gekoesterde status als vrijbouter, ook een serieuze kant. ‘Vroeger vond ik je zo’n bevlogen idealist met onmogelijke idealen, maar tegenwoordig kijk ik ook anders tegen dergelijke zaken aan. Ik ben wat dat betreft erg veranderd, Francine.’

Ze keek bedenkelijk. ‘Als jij het zegt zal het wel zo zijn, maar ik ken je zo anders, zo bezig met dingen die jezelf aangaan en niet met het welzijn van anderen of de wereld. Maar ik zal je het voordeel van de twijfel geven.’

‘Dank je vriendelijk,’ zei Dennis minzaam. ‘Jij daarentegen bent minder veranderd. Je wist altijd al precies wat je wilde en dat kun je ook goed zien aan je huidige werk. Maar ondanks alles heb je nog altijd iets mystieks om je heen, iets waar ik niet goed de vinger op kan leggen. Ook daarom denk ik dat jij de aangewezen persoon bent om het voorstel van Richard en Edwin te accepteren.’

Francine keek hem fronsend aan. ‘Dat punt had je al gemaakt en je wordt vriendelijk bedankt. Alsof ik niets anders aan mijn hoofd heb.’ Ze zette haar glas neer en ging staan. ‘Ik ga maar weer eens. We houden contact.’